

SaMeDi (Samenwerking Medici Dierenartsen)

Notitie Landelijke en regionale OneHealth netwerken in de praktijk

Aanleiding

Ministeries, provincies en de agrarische sector streven ernaar om risico's van besmetting bij mensen door zieke dieren en antibioticaresistentie terug te dringen. LTO ambieert een veehouderij die functioneert in een gezonde en veilige leefomgeving, zowel op dierniveau als in de relatie mens – dier.

Naast management- en bedrijfsmaatregelen is samenhang van dier-mens-omgevingsgezondheid (OneHealth) van belang. Daarin is aandacht voor:

1. Innovatie, onderzoek en monitoring
2. Terugdringen van risico's van dierhouderij
3. Realistische perceptie en gedrag betrokkenen
4. Constructieve dialoog

Om te komen tot OneHealth is de inzet van professionals in het netwerk van boeren en burgers van doorslaggevend belang. Het is belangrijk om aansluiting te vinden tussen de veterinaire en humane gezondheidszorg en zo te komen tot OneHealth netwerken op alle niveau's van internationaal tot lokaal. In deze notitie is OneHealth afgekaderd tot zoönosen en resistente bacteriën zoals MRSA en het ESBL-enzym op lokaal niveau.

Doel van deze notitie

Elke organisatie uit de veterinaire en humane gezondheidszorg onderkent het belang van een goede informatie-uitwisseling in het kader van OneHealth.

Informatie-uitwisseling is de basis van het handelen volgens het OneHealth principe.

Deze notitie geeft inzicht in bestaande OneHealth netwerken van internationaal tot lokaal, hoe zij informatie uitwisselen en inzicht in de meldingsstructuur in de veehouderij en humaan bij signalering van een zoönose en op welke manier zij met elkaar verbonden zijn.

OneHealth netwerken

In One Health netwerken zijn diverse organisaties uit zowel de veterinaire als humane gezondheidszorg vertegenwoordigd. Deze netwerken kunnen zowel fysiek als digitaal zijn ingericht en daarmee diverse functies vervullen: van informeren tot het organiseren van een symposium over een aansprekend thema. De netwerken kunnen een landelijke dekking hebben of zich afspelen op regionaal niveau. De conclusie is dat er diverse landelijke en regionale netwerken zijn, maar niet op lokaal niveau. Daarom is het project SaMeDi van start gegaan: om ook op lokaal niveau netwerken rond One Health te realiseren. In bijlage I wordt een beschrijving gegeven van de bestaande landelijke en regionale OneHealth netwerken.

Samenwerking bestrijding zoönosen vastgelegd op nationaal niveau

Medio 2012 hebben de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), GGD Nederland, de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) en het RIVM een convenant ondertekend. Daarin is bekrachtigd op welke manier deze partijen samen willen werken om de bestrijding van ziekten die van dier op mens overgedragen kunnen worden (zogenoemde zoönosen) efficiënt aan te pakken.

De afgelopen jaren waren er verschillende uitbraken van ziekten die van dier op mens overgedragen werden. Voorbeelden zijn Q-koorts en vogelgriep. Daarnaast speelt ook de opkomst van vee gerelateerde MRSA. Om dit soort uitbraken efficiënt aan te kunnen pakken, moeten humane en veterinaire partijen intensief samenwerken.

Kennis verdeeld

In Nederland is de kennis, die nodig is om een uitbraak van zoönosen te kunnen bestrijden, verdeeld over verschillende organisaties. Zo is de GD een kenniscentrum voor de veehouderij en vraagbaak voor dierenartsen en veehouders. Zij krijgen vaak de eerste signalen binnen wanneer een nieuwe ziekte onder dieren heerst. De NVWA is landelijk verantwoordelijk voor de bestrijding van dierziekten en werkt hierbij nauw samen met de GD. De GGD'en bestrijden regionale uitbraken van infectieziekten onder mensen. Hiervoor werken ze nauw samen met het Centrum Infectieziektebestrijding van het RIVM (CIb-RIVM), dat fungeert als kennis- en coördinatiecentrum en vraagbaak op het gebied van humane infectieziekten. Daarnaast is het CIb-RIVM verantwoordelijk voor de bestrijding van landelijke uitbraken van infectieziekten onder mensen.

Samenwerking belangrijk

De vier bovengenoemde partijen vinden het belangrijk dat uitbraken van zoönosen efficiënt bestreden worden. Deze uitbraken kunnen een bedreiging zijn voor de volksgezondheid. Om de samenwerking te verbeteren is er onder andere een protocol opgesteld. Hierin is vastgelegd op welke manier de partijen samenwerken. Zo worden signalen en kennis snel uitgewisseld, verstrekken de partijen elkaar advies en geeft het invulling aan praktische samenwerking bij de bestrijding van regionale incidenten. Met de ondertekening van het convenant geven de partijen aan dat zij dit samenwerkingsprotocol zullen naleven.

De bijlage geeft aan hoe de signaleringsstructuur van zoönosen is vanuit de veterinaire en humane kant. De conclusie is dat de signalen niet of in een heel laat stadium bij elkaar komen. Het overzicht spitst zich toe op nationaal niveau en is rechtstreeks door te vertalen naar lokaal niveau.

Om meer adequaat te kunnen handelen, is het gewenst dat deze signalen in een eerder stadium bij elkaar komen op lokaal niveau.

Argumenten zijn:

Wanneer een zoönose op een veehouderijbedrijf wordt gesignaleerd, kan de huisarts eerder inspelen op vragen van de veehouder en gezinsleden. De huisarts kan de veehouder en gezinsleden proactief informeren over de aard van de zoönose en evt. een behandeling starten.

Daarnaast kan de dierenarts meer alert zijn op bepaalde zoönotische aandoeningen op het veehouderijbedrijf wanneer hij/zij weet dat de veehouder en/of gezinsleden hiermee te maken hebben.

Landelijke structuren

1. Kennisplatform Veehouderij en Gezondheid.

Het RIVM, GGD Brabant, ZLTO (LTO Nederland), Wageningen UR en de ODBN (Omgevingsdienst NL) werken samen aan het oprichten van een Kennisplatform Veehouderij en Humane Gezondheid. Dit platform gaat informatie verzamelen om vragen van burgers over gezondheidsrisico's die samenhangen met de veehouderij, op een onafhankelijke manier te beantwoorden.

Bij gezondheidsthema's zoals fijnstof, geur, MRSA en Q-koorts zijn er veel verschillende partijen betrokken, die elk weer een ander geluid laten horen. Zoiets verwacht burgers en dat wil het kennisplatform met objectieve informatieverstrekking juist voorkomen.

De kosten van het gezamenlijke project bedragen in twee jaar in totaal bijna € 1,3 miljoen. De veehouderij zou een derde deel moeten bijdragen. Op dit moment werkt de sector aan collectieve financiële middelen.

2. Signaleringsoverleg zoönosen

Experts in het veterinaire en humane domein overleggen maandelijks om signalen uit binnen- en buitenland bij mens en dier (bijvoorbeeld de verschillende monitoring-systemen) uit te wisselen.

De kerngroep bestaan uit een aantal vaste experts vanuit RIVM, GGD, GD, CVI (Central Veterinary Institute), FD (Faculteit Diergeneeskunde) en NVWA. Experts uit relevante geselecteerde instituten en organisaties worden ad hoc uitgenodigd. Maandelijks komen relevante signalen per e-mail beschikbaar voor professionals. Elke stakeholder kan zich kosteloos aanmelden via het RIVM.

3. Immuno Valley, connecting human and animal health

Immuno Valley is een publiek-privaat consortium van meer dan 40 wetenschappelijke en commerciële partijen. Immuno Valley is het eerste consortium waarbij wetenschappelijke en commerciële kansen worden gecombineerd met R&D op het gebied van infectieuze ziekten. Elke stakeholder kan zich aanmelden voor de nieuwsbrief. Periodiek wordt er een landelijk symposium georganiseerd.

4. OneHealth portal

De One Health portal is bedoeld voor professionals uit het humane en het veterinaire domein. Het is een digitaal platform om humaan-veterinaire informatie-uitwisseling en samenwerking te faciliteren.

Wat biedt de One Health portal?

- Verbinden platform voor medische en veterinaire experts
- Platform voor regionale zoönosennetwerken en andere one health initiatieven
- Centrale site voor het onderbrengen van signaleringsservices zoals inf@ct, vetinf@ct en [EZIPs](#) (Emerging Zoonoses Information and Priority systems)

Regionale structuren

a. Provinciale Gezondheidsraad Noord-Brabant

De Provinciale Raad Gezondheid is een onafhankelijk adviesorgaan op gezondheidsgebied voor de provincie Noord-Brabant. De raad signaleert, agendeert en adviseert op hoofdlijnen van beleid ten behoeve van alle sectoren die gezondheid beïnvloeden. Dit gebeurt vanuit het algemene, maatschappelijk belang van alle inwoners van Noord-Brabant. De adviezen kenmerken zich door de provinciale reikwijdte, de integraliteit en de verbinding met lokale/regionale ontwikkelingen.

b. Brabants Kennisnetwerk Zoönosen

Het Brabantse Kennisnetwerk Zoönosen (BKZ) is opgericht naar aanleiding de uitbraak van Q-koorts in 2009. Professionals uit de humane, veterinaire en milieusector hebben zich verenigd om mens- en diergezondheid (One Health) te beschermen en te bevorderen. Het BKZ bestaat uit 25 kernleden en 250 leden die digitaal aangesloten zijn.

c. Kennisnetwerk zoönosen Midden-Nederland

Het netwerk bestaat uit het RIVM Centrum Epidemiologie en Surveillance, het UMC Utrecht, de VRU/GHOR en de beide GGD'en in de provincie Utrecht zoals de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).

Het Kennisnetwerk stelde zich twee doelen:

1. een onafhankelijke netwerkorganisatie zijn waar kennis op het gebied van zoönosen en antibioticaresistentie gebundeld is en gedeeld wordt met professionals in het werkveld.
2. een constructieve samenwerking realiseren tussen professionals uit de humane en veterinaire gezondheidszorg in de regio Midden-Nederland buiten crisissituaties om, zodat bij uitbraken snel en doordacht gehandeld kan worden.

Het Kennisnetwerk Zoönosen Midden-Nederland wil vooral van waarde zijn voor de professionals in de humane en veterinaire gezondheidszorg in de regio Midden-Nederland.

Bijlage Signaleringsstructuur

